СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 100. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 1. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 100. Jersey City, N. J., Tuesday, May 1, 1928. THREE CENTS.

АМЕРИКА ПРИЙМАЄ ЛЕТУНІВ „БРЕМЕНА"

ЛЕТУНИ БІЛЬШЕ ЗМУЧЕНІ ПРИНЯТТЯМИ ЯК ЛЕТОМ.

НЮ ЙОРК, 29. квітня. — Летуни „Бремена" були в суботу у Вашингтоні, де вони взяли участь у похоронах летуна Бенета, що віддав життя, спішучи їм на допомогу. Там вони зложили вінці на його гробі, а відтак виїхали назад до Ню Йорку, де місто збирається витати їх через 5 днів.

Летуни зажили всі в готели Риц-Карлтон. Від самого ранку готель облягали величезні товпи народа. Летуни пішли раненько на відвідини нюйорських церков. Зайшли наперед до катедри католицької церкви, до якої належить айриський летун Фицморіс. Там їх витав кардинал Гейз. Відтак барон Гінефельд пішов до німеьцкої лютеранської церкви та говорив там до німецьких дітий про свою подорож почерез Атлянтійський океан.

Завтра летунів буде витати місто Ню Йорк у великих парадах.

БОРА ОСТЕРІГАЄ РЕПУБЛИКАНСЬКУ ПАРТІЮ.

ПЕРЕКУПСТВА МОЖУТЬ ПОШКОДИТИ ПРИ ВИБОРАХ.

ШИКАГО, 29. квітня. — Сенатор Бора виголосив тут промову, в якій остерігав републиканську партію перед наслідками урядових надужить, які розкрито послідними часами.

Сенатор закликав провідників републиканської партії доказати народови, що шахраї ні слабодухи не мають проводу в партії. Сенатор говорив, що американський народ має вже за богато всіх надужить та готов тяжко пімститися на партії, серед котрої розсілася така корупція.

ЗА ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ВИБОРИ.

ГУВЕР СТАВИТЬ КАНДИДАТУРУ У ВЕСТ ВЕРДЖІНІЇ.

ВАШИНГТОН, 29. квітня. — Секретар торговлі Гувер зголосив в уряді Вест Верджінії свою кандидатуру на републиканську номінацію на уряд президента Злучених Держав.

Його імя вже зголошене в Каліфорнії, Меріленді, Індіяні, Ню Джерзі й Орегоні.

Демократ Померін з Огайо, що сам хотів кандидувати на номінацію на уряд президента, вже заявився за іменованнєм Смита.

У демократичній партії повстає сильна фракція „сухих", що заявляється проти кандидатури Смита, а за кандидатурою сенатора Волша.

ОСТОРОЖНО З АВТОМАТИЧНИМИ ЕЛЕВЕЙТОРАМИ.

НЮ ЙОРК, 29. квітня. — За послідних кілька тижнів у нюйорській дільниці Бронксі було кілька випадків з автоматичними елевейторами, які стали заводити по новомодних домах.

Такими елевейторами кермує самий жилець дому, діставши коротку лекцію від сторожа. Звичайно навіть діти вміють вести такий елевейтор. Та якраз дітям случаються тут ріжні пригоди.

Ось приміром 13-літний хлопчина Генрі Гап вибрався в неділю рано купити родичам віктуали. Менче-більше в час, як хлопчина мавби вернути, мати хлопця почула в елевейторі крик. Зійшовши в долину, вона побачила свою дитину придушену елевейтором. Хмопець був без памяти. Покликано лікарів і пожарну сторожу, добуто хлопця й виправлено до шпиталя, але хлопець помер по дорозі.

Жильці дому оповідають, що від якогось часу елевейтор, коли не добре ведений, спадав нагло кілька поверхів у долину. Механік щось його направляв та заявив, що він уже направлений. З огляду на те, що подібні події случалися й по других домах, поліція розвела над сим слідство.

ПРОПАВ БУВ 22 РОКИ, ТЕПЕР ВЕРНУВ ДОМІВ ТА ЖАДАЄ ВІД ЖЕНИ МАЄТКУ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 29. квітня. — До місцевого стейтового суду вплинув позов Леонарда Реміона проти його жени за зворот заряду маетку позовника. В своїм позві Геміон говорить, що маеток належався йому як спадок по його батьку, та що він вартує коло 50,000 долярів. Далі оповідає він, що він не бачився зі женою через 22 роки та жена його вважала його вже неживим. Та він жив, служив в канадійській кінній поліції, а відтак у ріжних арміях у війні.

ПОЖАР НАГНАВ ДИКІ ЗВІРЯТА В СЕЛО.

МЕКСИКО, 29. квітня. — Мексиканська газетта Екссельзіор подає, що підчас недавного пожару степу в околиці міста Карденаса в стейті Сан Люіс Потосі пожар нагнав богато дикої звірини, як гірських львів і пантер у села. Люди зі страхом поховалися до домів, але звірята були так перелякані пожаром, що не зачіпали навіть найменчої дитини.

Коли пожар підійшов під села, самі мешканці покинули села й вибралися в дальші околиці, не обняті пожаром, як се зробили дикі звірята й птацтво. Газета каже, що пожар степів обняв величезні простори та наробив в індіянських селах великої шкоди. Відтак пожар перекинувся зі степів на гірські ліси.

ПРОЇХАЛА ЗАЙЦЕМ 14.000 МИЛЬ.

ЛОНДОН, 27. квітня. — Джені Джієнн, молода учителька музики з Австралії не мала грошей, а хотіла побачити світа. Тому зайшла тайком на шведський фрейт, сховалася, а показалася корабельній прислузі, коли корабель був вже на три дні на мори. Капітан дав їй заняття в кухні, де вона мила начиннє і помагала варити. Їхала з Австралії до Лондону 96 днів.

ЛЬВІВСЬКА ХРОНІКА.

Суд присяжних звільнив від вини та кари мешканця Богданівки, візника М. Костирку, за вбивство свого батька Івана. Свідки ствердили, що покійний мав звичку бути пяним і в цьому стані перемінював родинне життя в пекло. Один із його синів після сильно неприличної поведінки батька в церкві, прийшовши до хати схвильований, в суперечці стрілив до батька і вбив його.

НИЩЕННЯ „ПРОСВІТ" НА ВОЛИНІ.

Нищення читалень „Просвіт" на Волині не вгаває. За одним почерком пера розвязано всі читальні в дубенському, луцькому і ковельському повіті. Залишено ще тільки читальні „Просвіти" на Рівенщині і Кремянеччині, бо перша з них під впливами сенатора Черкавського, а друга під впливами посла Жука. Причиною закривань це те, що ті „Просвіти" мають бути під впливами Сельробів чи комуністів. Петлюрівський табор радо витає ці репресійні міри й на місце їх закладає свої товариства, що називаються „Основа".

НЕЛЕҐКЕ ПОСВОЯЧЕННЯ.

В австрійськім містечку Цель місцеве населення має клопіт із таким обрахунком: дідич Франц Кальтенбруннер оженився із 28-літньою Марією Гавзер, донькою місцевого хлібороба. Хутко після цього оженився його син із старшою сестрою своєї мачухи. Таким робом Франц Кальтенбруннер є одночасно шурином свого сина і шурином своєї пасербниці. Обі сестри є також зовицями. Син є шурином своєї мачухи, а молодша із обох жінок є секрухою своєї старшої сестри. Не є виключене, що це все ми переплутали за німецьким часописом, який теж крутить головою над цим нелегким посвояченням, дійшовши до обрахунків, чим є для себе діти цих двох подружих пар!

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК З ЕСТОНІЄЮ.

Естонський народній музей звернувся до етнографічної комісії УАН з пропозицією встановити взаїмний обмін наукових видань. Одночасно музей надіслав свій 3-тій збірник, де вміщено капітальну розвідку „Історія естонського народнього одягу", та ювілейний збірник на пошну відомого естонського вченого Іезена.

МОЛОДІ УКРАЇНСЬКІ СКРИПАКИ ВІДЗНАЧЕНІ.

До весняного музичниго змагу (контесту), влаштовуваного відомою організацією піддержання музичних студій (Ню Йорк Мюзік Вік Ассосіейшен) приступило 6 Українців, що являються учениками Музичної Консерваторії проф. Р. Придаткевича в Ню Йорку. Всі вони здобули бронзову медаль, а тепер будуть старатися дістати срібну, а евентуально і золоту.

Відзначення здобули: Іван Теплий з Бронксу та Іван Скап, Михайло Романишин, Мирослав Леськів та Г. Рибицький. Марки, здобуті ними, хитались між 75-79 пунктами.

Про молодих українських скрипаків висказувалися зі спеціяльними похвалами.

ВПОРЯДКУВАННЯ ВОДЯНОГО ГОСПОДАРСТВА НА УКРАЇНІ.

Після 4-денної роботи закінчилась нарада в справах українського водяного господарства, що її скликала президія Укрдержпляну.

Нарада затвердила програму дослідних робіт у районі Дніпрельстану, на долішньому Дніпрі. Основним змістом цих дослідних робіт є розвязання проблеми пароплавства й меліорації на долішньому Дніпрі. Дослідження допоможе шлюзувати долішний Дніпро для перепуску пароплавів від Херсону до Дніпропетровського, а потім, шляхом поглиблення дна, для перепуску морських кораблів від Херсону до Запоріжжя.

Нарада заслухала також доповідь про пятирічний плян перспективний розвитку водяного господарства УСРР.

В основному всю цю суму, що її намічається одпустити, буде витрачено на упорядкування водопостачання Донбасу та Криворіжжя, де тепер у низці робітничих центрів зовсім нема доброї води.

Зокрема гадається розробити низку заходів, звязаних з обводненням посушливих районів України, а також з поліпшенням водопостачання й каналізації в низці робітничих селищ та сільських місцевостей.

Передбачається асигнувати значну суму (понад 6,000,000 карб.) на науково-дослідні роботи українського інституту водяного господарства.

НАУКОВІ ЕКСКУРСІЇ НА СХІД.

Київська Асоціяція Сходознавства при Академії Наук організує в біжучім році кілька наукових екскурсій до Далекого Сходу, Середньої Азії та Закавказзя, щоб встановити звязок з тамошніми науковими товариствами та досліджити культуру, побут і економіку Сходу. Асоціяція візьме також участь у науковій екскурсії до Туреччини. Під пору у будинкові Народів Сходу Асоціяція організує кілька груп для нацменшостей, щоб підвищити їхній культурний рівень.

3,000 ОЩАДНИХ КАС НА УКРАЇНІ.

Ощадні каси на Україні значно розвинули роботу, особливо на селі. Під пору сітка кас складає більше ніж 3,000 одиниць, з них 2,100 на селі. Значно зростають і вклади ощадних кас. Так на 1-го жовтня 1926 р. ощадні каси України мали 187,000 вкладчиків, при чім їхня сума вкладів ледви досягла 12,000,000 карб. На 1-го лютого 1928 р. вже є 300,000 вкладчиків з сумою вкладів в 37,200,000 карб.

Наркомфін вважає, що дальший зріст та зміцнення сітки ощадних кас на Україні можна вважати за цілком забезпечений. Уряд дав директиви добитися, щоб до 1-го жовтня 1928 р. суми вкладів в ощадних касах збільшились до 45,000,000 карб. За плянами Наркомфіна до I. X. 1928 р. намічено збільшити кількість вкладчиків до 700,000 чолов., а суми вкладів до 45—49,000,000 карб.

Цікаво простежити, як поділяються вкладчики ощадних кас за соціяльною ознакою. На початку біжучого року 40.9% всіх вкладчиків складали службовці, біля 20% робітники. Селяни складають тільки 11% всіх вкладчиків ощадних кас.

Наркомфін та управління ощадних кас ведуть широку агітаційно-популяризаційну роботу серед трудящих України, головним чином на селі, щоб повніше притягти дрібні заощадження до кас. В своїй докладній записці до президії ВУЦВК Наркомфін прохає ВУЦВК дати Окрвиконкомам вказівки про утворення сприятливих умов для дальшого розвитку ощадних кас.

ЩЕ ОДНА ПЕНСІЯ.

У харківськім „Комуністі" з дня 24-го березня читаємо таку новинку: „Взявши на увагу великі наукові заслуги небіжчика акад. Гнатюка в галузі етнографії українського населення й галузі розвитку українських наукових організацій, Наркомос порушає перед Раднаркомом України клопотання призначити пенсійну допомогу вдові академіка, яка нині перебуває в Галичині".

Всі памятають рішення Раднаркому і Президії Всеукр. Виконавчого Комітету, які призначили Стефаникові та Кобилянській по 50 дол. місячної пенсії за їхні заслуги для літератури. Минуло багато місяців і ні Стефаник ні Кобилянська досі не бачили ще ні долярчика із цієї пенсії. Скінчилось на рішенні.

ПЕРЕД НОВИМ ПОЛІТИЧНИМ ПРОЦЕСОМ.

Дня 17. квітня ц. р. почнеться перед окружним карним судом у Люблині політичний процес проти Л. Степанюка і товаришів за приналежність до КПЗУ. На лаві обвинувачених засяде 24 осіб. Частина з них просиділа вже ряд місяців в люблинській вязниці, а деякі були звільнені за кавцією.

ПОАНКАРЕ ПОБІДИВ ПРИ ВИБОРАХ

КРАЙНІ ЛІВІ І КОМУНІСТИ ПОНЕСЛИ ВЕЛИКІ ВТРАТИ. — НЕ БУДЕ ВЕЛИКОЇ ЗМІНИ В ПОЛІТИЦІ.

ПАРИЖ, 29. квітня. — Консервативний елемент вийшов при останніх виборах горою. Поанкаре побідив на цілій лінії. Буде мати запевнену більшість з цілої сотки голосів, а тимсамим буде міг спокійно продовжати переведення своїх фінансових плянів.

Побіду консерватистів треба розуміти так, що загал населення є далі за розважною фінансовою політикою Поанкаре і за стабілізацією франка, а заразом і за миролюбивою політикою міністра заграничних справ Бріяна.

Уряд буде змагати далі до зафіксовання сталої золотої вартости франка і тому вже на протязі двох найблищих тижнів затягне внутрішну позичку, а рівнож возьметься до полагоди справи заграничних довгів. Поанкаре не буде мати нічого проти цего, щоби довг Франції зглядом Америки сплачувати з німецьких репарацій.

Найбільші втрати понесли при виборах комуністи і ліві радикали, а далі і соціялісти. Перепав навіть такий визначний соціялістичний лідер як Леон Блюм. Повалив його комуністичний кандидат. Крайні ліві мали в попереднім парляменті 285 послів, а тепер будуть мати 227.

Французький парлямент буде мати ще й одну новість, а будуть нею автономістичні посли з Альзациї. Ввійшли вони до парляменту тому, щобй з тої трибуни домагатися автономії для Альзациї.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ВИСИЛАЄ ЄГИПТОВИ УЛЬТИМАТ.

КАІРО, 29. квітня. — Прийшло до великого напруження в англійсько-египетських відносинах. Англія запротестувала проти проєкту про закон о публичних зборах, який вже предложено египетському парляментови до затвердження. Британський уряд зажадав від египетського дорогою ультимату, щоби цей останній вицофав той проєкт на протязі 48 годин. А що в тім случаю британський уряд не жартує та готов взятися за острійші міри, видно з того, що дав приказ своїй воєнній фльоті, що стоїть біля острова Мальти, щоби сейчас відплила до Єгипту.

НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО РОБИТИ З БЕЛЕЮ КУНОМ.

ВІДЕНЬ, 29. квітня. — По всіх каварнях і часописях тільки говорять і пишуть про те, що робити з бувшим комуністичним диктатором Лелею Куном, котрого прилапано у Відні враз з цілою купою документів, з яких виходить, що він готовився викликати революцію в ріжних балканських державах.

А справа з Белею Куном не легка. Не є він, як показується, угорським горожанином, а Австрія його не видала, а тільки заміняла. Але кажуть, що він не є рівнож і совітським підданим, тому і совіти не мають права домагатися його видачі.

Попри те населення і поліція побоюються ріжних демонстрацій з приводу свята першого мая, яке віденські робітники звикли від давна святкувати. Большевики готові використати той день для демонстрації проти уряду. Поліція готується на всякий випадок. Скріплено поліцийні пости на тих улицях, куди буде йти робітничий похід, заосмотрено полісменів в автоматичні пістолі, а на вулицях порозміщувано панцирні вози.

Соціял-демократична партія видала відозву, в якій взиває робітників до порядку, нагадуючи їм, що Перший Май призначений для демонстрації сили соціялізму.

НОВІ ПОТРЯСЕННЯ ЗЕМЛІ.

ВІДЕНЬ, 29. квітня. — Нещасні балканські краї не можуть прийти до себе по останніх землетрусах. Кождого дня повторюються то тут то там нові потрясення і то головно в тих околицях, що вже були навіщені катастрофою. В Коринті і околиці розпадаються тому ще й ті останки домів, що залишилися по останнім нещастю.

Грецький патріярх хоче вибратися в Америку, щоби розпочати більшу акцію в справі збірки жертв на допомогу нещасним жертвам катастрофи. Треба відбудувати ціле місто Коринт і кілька сіл, що зістали цілковито знищені. Вже напливають жертви з ріжних сторін. Премієр Муссоліні вислав як допомогу по 1,000,000 лірів до Греції і Болгарії.

ТУРЕЧЧИНА ЗАВОДИТЬ ЛАТИНСЬКИЙ АЛЬФАБЕТ.

АНГОРА, Туреччина, 29. квітня. — Турецький републиканський парлямент під натиском Мустафи Кемаля Паші рішив перемінити арабський альфабет на латинський. Та реформа має бути переведена на протязі 15 літ у всіх школах і урядах. В той спосіб думає Туреччина побороти анальфабетизм подавляючої більшости турецького населення, що вживало досі арабського альфабету. Той послідний дуже гарний з артистичного боку і йому треба завдячувати в високій мірі розвій високої арабської штуки, якої сліди можна завважити в кождій турецькій мошеї. Але трудне арабське письмо було заразом і причиною неграмотности населення. Та письмо те вважалося святим і годі було думати про його заміну в старій Туреччині. На такий крок міг рішитися доперва тої міри чоловік, як Мустафа Кемаль Паша.

Інтелігентна верства не відчує цеї реформи, бо вся вона і без того обізнана з латинським альфабетом. У всіх турецьких школах вчили рівнож і по французьки.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУД ПЕРЕД СУДОМ

Увільненне нафтяра Гарі Синклера зі закиду змови й обману федерального уряду поставило суди перед осуд громадянства. В цілому краю незвичайне здивованне. Від Тихого океану до Атлянтику рознеслися голоси осуду для суду, який пустив на вільну стопу міліонера, котрого всі вважають за доказаного виновника. Все американське громадянство знае, що Синклер дав „бонди свободи" на 303 тисячі долярів Фолови, секретареви внутрішних справ, який мав рішати питанне аренди федеральних нафтових теренів. Всі люди знають, що Синклер дав сі гроші як „дарунок", і сей дарунок усі вважають за хабар. Всі читали, як зять Фола не хотів зізнавати перед судом, бо, мавляв, він готов сказати на себе щось такого, що за се можнаби його потягнути до відвічальности. Словом, ціла атмосфера зробила на Америку враження безсумнівного обману. Тому й не диво, що звільнення Синклера від вини й кари було для Америки громом з ясного неба.

Немов для протиставлення сього факту відомі кождому громадяникови другі факти. Приміром, ось такий: Ґазети донесли, що в стейтовому суді Лонґ Айленд Сиyou, під Ню Йорком, у січни сього року засуджено Мурина Джорджа Крофорда на 5 до 10 літ вязниці за крадіж. Що він такого украв, що дістав сю велику кару? Він украв записник одному чоловікови, що сидів з ним на боксерськім представленню. Записник варта був, як говорив самий „пошкодований", цілого цента.

Отже маемо контраст. З одного боку міліонер, що „заробив" на урядовім маетку кілька міліонів долярів; що давав міністрам „дарунки" на кількасот тисяч долярів; що наймав шпіцлів для слідкування за присяжними суддями; якого суд уже раз пятнував як деморалізатора уряду. Але сей міліонер мав добрих лоерів, бо він мае міліони до своеї розпорядимости. З другого боку, бідний, без гроша й приятелів, без адвокатів, темний Мурин, з якимось „шайстер-лоером", а може й без того. І Мурин за цента дістае десять літ тюрми, а міліонер за те, що „заробив" на американськім народі міліони, виходить ціло. Тепер уже йому ніхто навіть не може сказати, що він обманець або злодій; ще до суду готов подати того, хто важивсяби таке сказати.

Якеж враження викликують такі факти? Яке враження викличуть сі факти на родовитих Американців? І яке враження викличуть вони на іміґрантів, що від американського суду ждуть справедливости, якої вони не найшли в старім краю? Чи того рода судівництво богато причиняеться до приноровлення іміґранта до сього краю?

Др. Остап Грицай (Відень).

В 40-ЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

(1888—1928 р.).

II.

Спитаймож тепер:

Які провідні думки у творах поета Федьковича? Що оспівує він у своїх поемах, які картини розгортае він перед нами у своїх незабутніх оповіданнях?

Як уже зазначено, перший твір поетичний Федьковича в українській мові — це віршик „Нічліг", написаний в Італії (в таборі під Касано), невеличка, бо всього 12-сторінкова думка про бідних жовнірів, що перед боем лягли спочити, не знаючи, де то з них кожний ляже після боротьби. Цею маленькою, тужливою думкою починае наш поет ряд тих своїх пропамятних віршів і поем, що оспівують недолю бідного рекрута, відриваного цісарським мілітарним законом від Рідної Землі, запроторюваного в цісарські казарми та касарні, й гоненого по цісарській волі на кріваві боевища за грабіжницькі інтереси цісаря-пана та його династії. Знаемо ми всі аж надто добре, скільки то української крови поплило за ледачих і безглуздих австрійських цісарів, починаючи ще з початком XIX. ст., тобто з війною Австрії проти Наполеона. І тямимо ми ще всі гаразд, що користи нам з того не було ніякої ніколи, бо хоч славилися ми, Українці, в Австрії „Тирольцями Сходу", а наші провідники ще й підчас останньої війни прибігали послушно до ніг Найяснійшого Пана, то австрійські цісарі та їх міністри кидали нас при кождій нагоді в Галичині на поталу в зуби Ляхам, а на Буковині Румунам, а на Підкарпаттю злющим Мадярам. Нічого говорити, що військова служба вчила, мовляв, хлопа культурного ладу життя, обнижувала процент анальфабетів в селі, звязувала село з містом, словом підносила в населенню рівень культури. Пересічний рекрут як вийшов анальфабетом зі села, так і вертався ним, бо вічні еґзецирки не лишали йому богато часу на якусь освіту; якісь курси для неграмотних не належали ніколи до признак австрійської касарні, а зрештою військове начальство у своїм власнім інтересі вистерігалося надто просвічувати рекрута. Бо хіба не лекше було панам офіцирам та їх капралям катувати підчас славетної еґзецирки рекрута-анальфабета, ніж інтеліґентного, освіченого жовніра?*). А щодо мнимого закріплювання звязку села з містом дорогою військової служби, то в суті речі воно виглядало так, що пересічний рекрут губив у війску здорову культуру свойого рідного середовища, а з міської культури прибирав тільки смішні навички та норови, вносячи так у село чвертькультуру славетних „знімчених Юрків" на відстрашаючий примір другим. А найважніше з усього те, що у війску вчився наш чоловік того сліпого послуху, того „габахт" перед цісарським законом, тої підданицької смиренности й собачої покори, якої наш нарід, вихований цісарськими казармами, не позбувся, на жаль, до сьогодня ні в Галичині, ні на Буковині ні ніде там, де йому нині чужинецький наїздник диктуе свою волю. Декілька відгуків такої смиренної льояльности почуемо на

*) Приглядаючися колись, як ученик стрийської ґімназії військовим еґзецирким тамошньої залоги, я запамятав собі гаразд просто нелюдський спосіб, в який військова старшина, висша і низша, обходилася з рекрутами. За весь час муштри тільки й бачилося, що биття жовнірів в лице, в груди, в черево руками, ногами і крісовими прикладами, а командуючий офіцир позіхав тимчасом раз-у-раз та переморгувався з дівчатами, що тягнулися за жовнірами. І це ділялося прилюдно, і ділялося правильно рік за роком, але про якийсь бунт катованих не чув ніхто й ніколи. А й нині — хіба чуемо нині про якийсь бунт українських жовнірів в польськім або в румунськім війску? — О. Г.

чудо й диво й у самого Федьковича. Але такі згуки тут не всилі ослабити могутнього враження, захоплюючого нас в його малюнках траґіки рекрутського поневолення.

Поеми „У Вероні", „Під Маджентов", „В церкві", „Рекрут", „Святий вечер", „Дезертир", „В арешті", „Під Кастеноделев", „Трупарня" та цілий ряд инших (опісля перероблюваних або значно поширених) — це найголовніші зразці того мілітарного пекла, розмальованого нашим поетом.

„Ой сонечко сходило,
Туманами си вкрило;
Канони грали, кровйов розливали,
Аби си не дивило.
Подивиж ти си, мати,
Та на нащі кабати:
Вся кабатина то кров то калина —
Цис мня годна пізнати?"
(З поеми „Під Маджентов").

Малюнком розстріленого рекрута починається славна Федьковичева поема **„Пречиста Діво, радуйся Маріє"**, в якій поет малює ще й бідну вдовицю, що гине під тином з голоду, та блукаючу сиротину, тровлену псами богача, і кінчить так:

„Пречиста Діво, радуйся Маріє,
Бо я не можу... Вщак я маю душу,
І чути мушу і дивити мушу,
Що тут на світі, ах тутки си діє!
— — — — — — — — — — — — —
Да як до ґробу зложут мое тіло,
Де темно, тісно, студено, зотліло,
Де нич не плаче, де усе німіє, —
Пречиста Діво, радуйся Маріє!"

Але це тільки в нашого поета болить душа за рекрутом. Зрештою — Бог високо, цісар далеко, а рідні може вже й на світі немае. Коли ось доводиться мертвого рекрута ховати, то нема коло нього нікого:

„Прибивають чорне віко, свічка [спала, кліє...
Ні сестричка не голосит, ненечка не [мліє,
Вшак то жовняр, сиротина — хто [тужити буде?
(З поеми: „В церкві").

А хоч і являеться коло мервого жінка й діти, то даремні їх розпука:

„В трупарни світич світит, але вже [конае,
При нім кровавий жовнір на смерть [спочивае;
Під головов му цеґла, і одна і [друга, —
Не любаж, любі браття, в цісаря [заслуга?
— — — — — — — — — — — — —
Лежить покійний жовняр, світич ко- [коло него,
А шельвах став під вікна, дивится [на него,
І дивит і гадае, що то може бути,
Що ніби плач голубки по трупарни [чути?
Не видиш, милий брате, он-де на [підлозі,
Де кров вмерлому з груди капле [в дві дорозі?
Сидять діточок двое, видко сиротині,
Головков бють до лави, аж ослони
А з тими діточками повдовіла мати [сині.
Хиляе бідну голов, ніби хоче спати;
Ні плаче, ні голосит, бо — відай не [може;
Лиш часом, часом зойкне: „Боже [милий, Боже!"
Но Господь їй не чуе, ни голодні [діти;
Їх батько спочивае, свічка му си [світит.
А кров чему підлогов? — брате, [милий брате,
Чему та кров підлогов? — не тобі [те знати.
(З поеми: „Трупарня")

З такою самою захоплюючою силою свойого слова змальовуе Федькович недолю дезертирів, що ведені непереможною тугою за Рідною Землею, за старою матірю, за вірною дружиною тай за дитинкою покидають цісарську службу крадькома тай утікають до дому. В формі зворушаючої пісоньки розроблений такий мотив в загально відомім стишку „Дезертир" („Ой сів же він при столику, при світлі думав"), а ширше, епічним ладом, в довгій поемі „Дезертир" в р. 1868, крім неїж в цілім ряді инших, яких тут не згадую. Всюди тут почування поета чисте, як сльоза і чудово глибоке, хоч вислів його можливо простий, а поетична форма иноді дуже невибачлива. Алеж бо не в куншті поетичного вислову тут діло, а в траґіці тої народньої недолі, звязаної з мілітаризмом ненаситних царів, що її нам розмальовуе Федькович, творячи так важливий слізми і кровю документ своеї епохи. Шкода тільки, що Федькович опісля зладив ще збірку **„Пісні жовнярські"** (1887 р.), в яких прославляе усе, що з таким революційним розмахом натаврував в давніших картинах жовнірської недолі: і цісаря Франца Йосифа, і австріяцьку фану, і рекрутську службу, і пана капітана, і марш на еґзецирку, і цапістрайх і бій за „нашого славного імператора Франца Йосифа". Просто не хочеться вірити, що автором тих рабських славословій мілітаризму це той самий поет, що написав „Пречиста Діво, радуйся Маріє" та страшний псалом „У трупарні".

Та горесні звуки перших поем про рекрутів, мордованих мілітаризмом — це тільки одна струна на лірі нашого поета. Є в нього далі й відгуки радісного захоплення дрімучою силою в душі народу, здоровою, первісною силою народу з великим минулим і виглядами на красше майбутне, як-що тільки та сила пробудиться і в огні великого змагання стане справді творча, справді активна. В поемі „Воскресни, Бояне" символізуе поет в постаті казкового співака в нашому минулому стихію творчого, революційного слова народу, воскресення якого стане рідній країні зазивом до визвольного бою. У прегарній поемі **„В день скону Батька нашого Тараса Шевченка"** прославляе Федькович Великого Революціонера як „предтечу нашої волі", звязуе з його змаганнями визвольні ідеали всеї України і бажавби, щоб революційний дух в Шевченкових творах став посівом для духової обнови скрізь на Рідній Землі.

„...О святий!
Ти своїм духом освяти
Ці молоді, ці вірні душі,
Апостоли святої Русі —
І освяти, і освіти!
Щоб на українській ниві
Здорове зерно розсадили;
Щоб тее добро посходило,
І добрий плід нам полон...

Наш поет вірить, що „руські земля" переможе всіх ворогів, якщо велика національна свідомість буде стояти на її сторожі.

„Як шум і грім по небесах,
Як гук і буря по лісах
Розлягся голос по Дунай:
Хто осокотить руський край?
О, руський край, спокоем будь,
Бо твоя страж е **„руська** грудь.
Тя жог*) Татарин, бісурман,
**Пив твої крови ляцький пан,
Та ще й до нині він не сит,
Бо ще й до нині радби пить!
А білий цар як змий стоїть,
Та рад би зжерти цілий світ,
Та рад би разом всіх Славян
Закути у один кайдан.**
А Єзуїт ввесь світ би рад
Перестроїть на римський лад,
Тай ту святую нашу Русь
Заколотити в свою грузь.
Свята Русе — без тривог!
Бо твоя страж сам Господь Бог!"

*) Треба розуміти: „тебе палив..." — О. Г.

(Конець буде).

НА СТРАЙКУЮЧИХ МАЙНЕРІВ.

РОЧЕСТЕР, Н. И.

Відчуваючи велику нужду страйкуючих майнерів, 36. відділ У. Н. Союза вибрав з поміж себе сестер, які пішли по домах за збіркою. Люде зрозуміли добру ціль, відчули робітниче горе і радо відгукнулися та склали $111.50, з яких $111.00 переслано до „Обеднання", а 50 ц. коштувала оплата пересилки. Спис жертводавців надійде пізніще.

**Пр. Росоловська;
К. Олексин.**

МЕНВІЛ, Н. ДЖ.

До Обеднання переслано на страйкуючих майнерів $11.65.

Імена жертводавців: І. Шевчук, Л. Мартинець, І. Шебера, Н. Вербицький, Н. Герасимюк, В. Хомяк, П. Коблянський, Д. Федина, Л. Потапчук по $1.00; І. Лесик, П. Гринько, Ю. Єник, І. Маковський по 50 ц.; А. Кусик 15 ц.

Товариство ім. Т. Шевченка, від. 349 У. Н. Союза в Менвіл, Н. Дж., кличе рівнож і інші товариства та братства помогти нашим страйкуючим братам.

Николай Вербицький.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(96)

Для їхньої московської психольоґії, здавалося, була не зрозуміла вся ціна гарячої української крови, пролитої Оберучевим на весні революції, коли скрізь ще лунав гимн свободи. Заплющували вони очі, аби приглушити свою людську совість, на те, що для українського народу на шляху його визвольної боротьби все більше й більше накопичувалися гострі тернові колючки, що крівавили його тіло, що болюче дерли його душу, яка рвалась до національного відродження.

Вихована (на превеликий жаль) душа українського народу, його психольоґія, в глибокій вірі в братерство народів, вірі в рівну достойність всіх людей, вірила в те, що з упадком деспотичного ладу йому не доведеться боротися з другим народом, якого, здавалося, також той лад давив, не доведеться боротися за своє право на вільне національне життя. Але в цій вірі ховалася та страшна трагедія українського народу, якою він тепер спокутує свій ідеалізм, свою віру в братство народів, свою віру в право, як право, але не як насильство, або уступку насильству. Страшною їдлю було затравлене вино „братами" московським народом у тій чаші, з якої український нарід спільно пив з московським на знак свята революції, на знак розкріпощення від деспотії народів бувшої Росії.

Чим далі, тим вино те було отруйніше, бо в нього спочатку краплина за краплиною, а згодом цілими кухлями почали Москвини підливати отруї. І нарешті не спинились перед тим, щоби цю чашу переповнити невинною кровю синів українського народу.

Московська психольоґія, первородства Москвина серед народів бувшої Росії, а то і всього світу, не хотіла, а може й не могла, зрозуміти того, що кров Богдановців була тою краплею, що переповнила через вінця чашу терпіння українського народу, що викликало у нього гострий, гарячий, болючий і справедливий протест. Але замісць того, щоби прислухатися до того протесту, написаного кровю невинних жертв московського засліплення, московська демократія, представники московського революційного народу, що звались „Всеросійським Временним Правительством" не звернули уваги на ці протести. Ті жадання українства, що йшли з самої глибини справедливо обуреної душі, потоптано в багно московських інтересів, в багно „єдиной неделімой Россії", ніби то для „сбереженія єдинаво революціоннаво фронта".

Оберучев, Кирієнко, Лепарський, кірасири, Донці, „Киевлянін" і „іже с німі сущія" залишилися в Києві непорушеними та отримали ще більшу підтримку і „одобреніе" з Петрограду.

Жертви цієї, навіки незабутньої для українського народу, в його „свободном і добровольном сожітельстве" з північним сусідом, ночі святого Пантелеймона, залишаться навіки незабутніми й завжди кров їх гарячою, пекучою смугою буде прокладати провалля між Україною й Московщиною. Цієї крови віками не можна буде стерти й вогонь її мусить горіти завжди, не згасаючи, там, де Московщина буде шукати порозуміння з українським народом, щоби нагадувати про віковічні злочини Московщини супроти України і казати нам: „стережись свого зрадливого північного сусіда!"

* * *

У „Вістнику Українського Військового Генерального Комітету ч. 9—10" п. Варницький описує похорони жертв ночі святого Пантелеймона так:

„Похоронна комісія по улаштованню похоронів забитих козаків призначила їх на 30 липня в 5 годині вечером. Ще за дня були перевезені тіла козаків до військового шпиталю. Члени похоронної комісії звернулися до епископа Дімітрія, щоб він приняв участь в цих похоронах, але він, не довго думавши, відповів, що слідство ще не скінчилось і він не може піти на похорони Страшенно це дивує нас. Невже треба ховати по якомусь „пашпорті", як це робилося за царів? А може забороняють це канонічні правила?

„І ті теплі слова, які епископ казав до цих козаків, коли вони ще були живими, тепер для нас, живих, кажуться мертвими. За два дні забули кращих українських дітей. А це все робиться від того вітру, який періодично повіває на Україну з північної сторони.

„В чотири години вечером біля каплички військового шпиталю були тисячі душ людей, котрі прийшли провести в останній раз до могили своїх кращих синів, забитих темними силами.

„В пять годин вечером прибули всі делеґації, прибув і М. Грушевський. Почали виносити жовті дубові труни з садку за капличкою і ставити у три ряди перед каплицею на ослонах. Труни покрили червоними китайками. Навкруги стояли з вінками представники ріжних українських організацій м. Київа. Написі на стяжках вінків були такого змісту: „Братам, козакам безвинно склавших голови на порозі волі своеї рідні Неньки-України". — Від Членів Українського Військового Генерального Комітету 26—30 липня 1917 р.

„Жертвам, які загинули від владу маючих на нашій — не своїй землі". — Від товаришів „Богдановців".

„Вас задушили кати, але України не задушать" — Українська фракція Ради Салдатських Депутатів.

„Дорогим козакам-мученикам, загинувшим від рук ворогів волі України" — Рада писарів Укр. Ґенер. Комітету.

„Души Козацькі! Моліть Бога за Україну. — Від бухгальтерії Української Центральної Ради".

„Жертвам насильства!" — від Укр. Соціял-Демократ. Робітничої Партії.

„Жертвам контр-революції" — від співробітників Укр. Центральної Ради.

„Спіть-спочивайте, жертви злочинців, ворогів братерства і волі. Козакам І-го Українського імені гетьмана Богдана Хмельницького полку". — Всеукраїнська Рада Військових Депутатів 26 липня 1917 року.

„Вічна память борцям за волю України, загинувшим від ганебних рук провокаторів" — Від київського робітничого клюбу.

Тут не стану перечислювати написів усіх вінків, що наводить п. Варницький, а лише зазначу, що їх були сотні, а крім того труни були засипані живими квітами. Всі написи на жалібних стрічках мали однакову думку, однакову оцінку тих, хто зробив цей кривавий злочин.

(Дальше буде).

Людвик XIV., французький король сказав раз, що воля короля, то закон, якого не вільно нарушувати. Колиб навіть король приказав: „Скачи у воду!" то такий приказ треба сповнити без спротиву. При тих словах устав князь Немур і пустився до дверей. На питання короля: „Князю, де ідеш?" відповів: „Сір, іду вчитися плавати!"

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Запор. Січ, від. 155, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що в часі літної пори мітінґи будуть відбуватися кождого другого четверга по першім, в годині 7-ій вечер в гали під ч. 782 State St. Слідуючий мітінґ відбудеться вже після нового часу, то е 10-го мая, в 7-мій год. вечер. Рівнож взиваеться всіх членів, особливо позамісцевих, прибути на баль, котрий устроюе Товариство 13. мая. — Йосиф Ґоліновський, предс.; Ст. Кордияк, кас.; Мих. Чумер, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Подається до відома члена Бр. св. аВсилія, від. 168, що мітінґ відбудеться в пятницю, дня 4-го мая, в годині 7-ій вечером. Проситься членів явитись на мітінґ, бо маемо важні справи до полагодження. Буде вибір балевого комітету, котрий відбудеться 6-го мая. Також дається до відома, що в самий день балю відбудеться фотографія всіх дітий, котрі належать до Бр. Василія, тому родичі повинні приготовити своїх дітий на годину 4-ту. — Григорій Ґеба, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 117, повідомляе всіх своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеться в годині 8-ій вечером, в суботу, дня 5. мая, в гали ч. 3. Укр. Робітничого Дому, 15 E. 3rd St. На той мітінґ мае прибути кождий член, бо е важні справи до полагодження. Не явившийся член платить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Семен Кучма, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Повідомляеться членів Тов. ім. Тар. Шевченка, від. 64, що місячні збори відбудуться 5-го мая в суботу вечером в год. 6.30 на Main St., в тій самій гали де все відбуваються мітінґи. Проситься всіх членів прийти на збори і заплатити свої залеглости. З довжними членами поступиться після статута. Будемо приймати нових членів до Союза і Тов. без оплати вступного. — Василь Матвіяс, предс.; Гнат Ничка, кас.; Петро Криловський, секр.

НОСІЇ НОВОЇ Й ВИСШОЇ КУЛЬТУРИ

Під заголовком „Почтарі" кореспондент „Комсомольця України" пише про „пригоди" московських комуністів-комсомольців, студентів вищих шкіл на Радянщині.

Коли до війни на Україні студенство було найбільше поступовим елементом, захистником нещасних, то тепер цілком противне. Студенти-комуністи тепер просто бандити-хуліґани. Просто жах охоплює людину, коли читаєш повідомлення таки самих большевицьких кореспондентів. Ось що пише сей „Комсомолець України":

Вогкість, що її щедро дають хмари, осідає липким потом на обличчях, сукні, стінах. І засвічені нічні ліхтарі Катеринославської вулиці дивляться в темряву спітнілим смуглявим вогнем.

Тут, біля темних рогів, під папиросними лотками, біля мокрих мандаринів і яблук починається дешева копійчана „любов". Брутально беруть її під руку і в дурмані, до ранку, у запльованому трактирному кабінеті „Замку Тамари" або „Яру" насолоджуються тваринними пристрастями, вдало купленими за дурницю.

* * *

Немов у кінематографі, проходить вулицею поволі, насторожено бліда, до жаху розфарбована жінка. На ній — рудий сак, сірі вовняні панчохи і мокрі від вуличної грязюки черевички. Тьмяним уважним поглядом вона націлює шукає жертву в натовпі. Вона вже в трете обходить цей квартал Катеринославської, але не безнадійно. Вона дійде мети, може через 3—4 години уважної роботи.

Ось з пивної викотилися напівп'яні два хлопці. Придивилися, пізнаю — активні комсомольці студенти Медінституту. Викотилися, тьмяним поглядом обдивилися вулицю і нетвердою ходою поплентались до жінки. Підійшли, обняли її, вилаялися брудною лайкою. А вона, узявши їх — за руки, одвела в сутінь і зашепотіла...

До гуртожитку Медінституту відвели повію. За „працю" дали карбованець; і перстень.

Зграєю навалилися на неї в гуртожитку. А коли звіряча похіть була задоволена, побили жінку, відняли карб., забрали перстень.

* * *

Скільки таких комсомольців, иноді активістів, що вражають своєю комуністичною ідеольоґією товаришів на заводі, в осередку, не вважають за злочин, не вважають за неетичний вчинок купити в голодної жінки за останні копійки дешеву тваринну „любов".

Треба о 12-ій годині уночі пройти майданом Рози Люксенбурґ, або Катеринославською вулицею, і ви бачите, як хлопці, викотившися з клюбу ім. „Профінтерну", на розі, тут-же, підхоплюють розфарбованих жінок, і, не бажаючи йти до них у маленькі кімнати, оздоблені паперовими олеандрами і фотоґрафіями вусатих унтер-офіцирів, одержують „любов" за карбованець, тут-же, у підвороті двохповерхового будинку.

Я бачив у брудних пивних фабзавучників з ХПЗ, майже ще дітей серед повій. Я бачив активістів з ДЕЗ'у, робітників з клюбу ім. „Скороход", що безсоромно торгувалися з жінками на вулиці і тут-же давали їм завдатки.

Немає обліку цим пошлякам!

Нема статистики й тяжко урахувати, скільки таких комсомольців-пошляків, може не розуміючи, топчуть у болоті голодну жінку, дівчину, підлітка, що й без цього тонуть у грязюці вулиці.

Є відомості тільки про скандальні фінали цієї дешевої любови, коли в трактирному кабінеті лунає ляпас і жінка, у розідраному лиці і брудній сорочці здіймає галас:

— Рятуйте, убивають! Негідник, віддай гроші!...

Тут заметушаться нічні гості, люди з серветками в чорних толстовках здіймають тривогу, свистять сюрчки і міліціонери ведуть до району героїв ночи.

36 таких комсомольців зареєстровані в одному тільки районі міліції за один січень місяць. 208 робітничих хлопців значаться там.

Хіба цього не досить для того, щоб заговорити?

Ніч в обіймах повії провели вони, а зранку брудними приходять на завод, наче нічого поганого не зробили, наче за грошi не пошматували людське тіло.

Такий комсомолець наступає ногою і в грязюку топче голодну жінку.

І не тільки її змішує він з багном, але й себе опльовує, спаскуджує, ганьбить цим вчинком свою комсомольську гідність. І бруд вулиці несе він з собою до клюбу, на завод, на свою робітничу околицю, у свій робітничий побут.

Олександра Діма (французького письменника) покликано на судову розправу як свідка у місті Руен. На питання предсідника, яке його звання, відповів Діма: „Колиб я не був у родинним місті Расіена, я відповів би: Письменник!" Коли зараз потім переслухували акторку, вона відповіла: „Колиб я не народилася була в місті, в якім спалено Орлеанську дівчину, я сказала би: „Дівчина"!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАЯВА СТАРШИНИ ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧИ.

Заявляємо отверто отсим, що Січ Чорноморська не орієнтувалася ні на які політичні групи і не орієнтуючись стоїть на національній ниві.

У політичному життю не брала участи і не буде брати.

Старшина Чорноморської Січи забороняє уживати імя Чорноморської Січи задля своїх особистих терть.

Що, Старшина Чорноморської Січи заявляє усім пресам в Америці та одиницям уживати імя Чорноморської Січи. Старшина ручить за Чорноморську Січ.

М. Яцишин, сотник; **В. Мельничук**, секретар; **І. Перчишин** касієр; **В. Гельнер**, чет. **П. Приступа**, чет.

ГОДІ ВІЧНО ЖАЛУВАТИСЯ.

Завдяки тому, що іміґрація не має правдивих відомостей про дійсний стан культурного життя на Україні, існує розбіжність думки, розбиття та гризня. Звичайно, большевики докладають всіх сил, щоби створити сприятливу до радянського уряду опінію не серед чужинців, там їм удається легко, а серед іміґрації, яка їм стоїть поперек горлянки. Большевикам залежить на підтриманню роздорів в іміґрації, котра розбиває їх заходи перед чужинцями і ні для кого не таємниця, що уряд большевицький вважає себе одиноким насадителем культури, особливо на Україні.

Але ми, Українці, знаємо правдиву ціну московським повідомленням і, здавалося, повинно не змилитися, не підручкуватися на ті урядові брехні, а спокійно придивлятися тому, що пишуть всякі кореспонденти в комуністичній пресі. Бо яка не сувора цензура, з життям воювати тяжко і хоч не хоч воно вилазить, як шило з мішка.

Тим шилом є український народ, що, не дивлячись на тяжкий чобіт, час від час вилазить зпід ваги й крикне. Правда, крик той не похожий на крик Українця з Галичини, але він, часто-густо є далеко яскравіщим, хоч звучить ніби похвалою червоним окупантам. Отже заміць того, щоб упадати в мінорний тон, та каркати над майбутнім українського народу, ліпше прислухуватися тим крикам — похвалам і розпачливости не лишиться місця в хорих умах чи проводирів, чи просто Українців, які вважають себе патентованими Українцями марки ще дореволюційної.

Коли український нарід зумів за двісті пятьдесять років не розхлюпати своїх скарбів, і доніс до нас через страшні, часом жахливі перешкоди, то тепер тимбільше нема підстав говорити про загибель. Український народ, а не окремі діячі схоронили наше обличчя до сьогодняшнього дня і він берегтиме його й далі. Прикладом до того може послужити український рух на найбільше зрусифікованій Кубані та на майже московському Тереку. Вся Терщина населена козаками-Москалями та некозаками Українцями. Є також і козаки Українці, але мало. Отже на Терську область не може розповсюджуватись українізація так, як на губернії з чистим та контактним українським населенням, а мимо того по стаціях істнують українські школи, хоч деякі Москалі в особах інспекторів усіх сил докладають до їх знищення.

Є на Терщині місто Арзгір, в якому населення на 90% Українці. І сталося так, що учителем туди призначили також Українця на призвище Одинець. Отже учитель, порадившись з батьками, повів навчання по українськи. Але інспекторови не подобалася така „заява" Одинця. „Какая такая мова" — лютував інспектор Наумов і зібравши батьків, доводив їм, щоб лишити школу по старому т. є. по московськи, але нічого з того не вийшло.

На весну приїхав новий інспектор Кондієв.

Закрутив носом, і коли приїхав другий учитель, інспектор його не приняв, мотивуючи, що „справа з українською школою не зясована".

Тим часом учнів збільшувалося і Одинцеві треба було провадити дві ґрупи по 50 дітей. Кондієв сподівався, що учитель не витримає. Але не вийшло по інспекторському, а за якийсь час прибув і другий учитель. Попікшись на батьках, та инших заходах коло знищення української школи, Кондієв просто звільнив Одинця без пояснення причин, не дивлячись на протести батьків та страйк учнів.

З наведеного видно, як уряд „дбає" про український школу. Але всі заходи знищити бажання вчитися рідною мовою розбилися і нарід, не зважаючи на перешкоди, несе свій скарб, не випускає з рук, і в цьому заклад українського майбутнього.

Це лише один приклад, а таких примірів можна навести сотні, які проскочують в добре цензурованій пресі. Лявіна котиться і не спинити її панам від уряду, а нашим еміґрантам слід уважніше відноситися до таких випадків та не забувать, що не одинокі інтеліґенти створили український рух, а рух український висунув їх наперед, але не для того, щоби вони плакали над недолею, що ворожить їм їх схибленний розум.

Василь Бобрів.

ПЕРЕКАЗ І ПРАВДА ПРО АМАЗОНКИ.

У старогрецьких леґендах визначну ролю відіграють т. зв. амазонки. Вони творять держави з самих жінок і ведуть під проводом королевої завзяті бої. Про амазонки згадують уже найстарші перекази. І так девята з дванадцятьох Гераклевих праць полягала на тім, що мав королеві Спарти **Евристевсові** принести зброю королевої амазонок Гіполіти. Цей грецький переказ каже, що амазонки жили за рікою Термодоном у **Кападокії** на південнім березі **Чорного моря.** Для вдержання своєї жіночої суспільности вдержували короткотривалі взаємини з мужчинами сусідних народів. Для себе задержували лише дочок, а кождого потомка мужеського пола вбивали. Старогрецький письменник **Діодор** (що жив у I. столітті після Христа) каже, що амазонки випалювали своїм дорослим дочкам груди, нібито щоби могли без перешкоди послугуватися луком. Також у Гомеровій **„Іліяді"** говориться про амазонки. Пріям оповідає Олені, як то за молодих літ боровся проти інвазії амазонок. І в „Іліяді" говориться про невдачу, яку потерпіли амазонки в боротьбі з Фриґійцями. Тоді то поборов їх головно легендарний герой Белефорон із Коринту. Про амазонки згадує теж **Віргілій** в „Енеїді". Під проводом своєї королевої Пентезилеї помагають вони Троянам в боротьбі з Греками. Але вже в старині поважно сумнівалися про істнування „жіної суспільности" зорганізованої на мужеський спосіб, що воюють і мають власну королеву. Грецький географ **Страбо** (що родився 63-го року перед Христом) сумнівається, щоби могли істнувати боєві відділи жінок, а грецький письменник **Палефат** каже, що амазонками вважали мужчин варварських племен, які носили довгі спідниці, „волосся мали сплетене й обтинали волосся на бороді, тому згірдливо називали їх жінками".

Де жили амазонки? а властиво: де перекази вміщували ті „жіночі суспільности", що зводили бої й мали самоуправу під проводом власних цариць?

Отже на періферіях старинного світа. У стіп **Кавказу** переважно перекази поміщують воєвничі жінки, штучно позбавлені грудей. **Гійон** в історії амазонок каже, що ще в XVIII. столітті була на Кавказі традиція про істнування амазонок. І цікаве, що німецький вчений Фридрих **Бавер** робив розкопки в околиці **Казбеку** (на Кавказі) й виконав у богато гробах предмети, зброю, які виразно доказують, що вживали їх збройні жінки. В одній з головних розкопок на Кавказі, т. зв. „скарбі Степана Жмінди" є богато предметів, які доказують, що уживали їх „амазонки", себто жінки, що в боях їздили верхом.

Один із найповажніших дослідників старинности, Карус Стерн, уложив навіть на основі переказів про амазонки теорію, що в старині мусіли бути **„ґінайкократії"** себто держави, в яких володіли виключно жінки, що почитали також богів лише в постатях жінок. Згідно з тою теорією Стерна між богинями землі і місяця та богом сонця зведено бій за володіння світом — подібно як між амазонками і **мужеським** родом розгорілася боротьба за власть, що скінчилася погнобленням амазонок і „зниженням" їх до ролі виключно жіночої. **Матримоніяльний** устрій уступив тимчасом місце **патримоніяльному.** Суспільний устрій, опертий на перевазі жінки, перемінився в устрій, якому прикмети став надавати **мужчина.**

В **середновічних часах** вісти про амазонки походять головно **від Арабів,** спадкоємців грецької культури і науки. Археольоґ **Г. Якоб** відшукав із творів старих арабських письменників богато оповідань про амазонки. І так давний арабський письменник **Тартускій** [illegible] каже, що було „місто жінок" над берегами „західного моря". Також славний арабський подорожник **Ібраґім Ібн Якуб** пише, що „на захід від Рус (?) лежить місто жінок. Мають вони поля і невільників, від яких мають дітей. Хлопців убивають. Їздять верхом і воюють". Середновічний арабський письменник **Маґрізі** каже, що в **африканськім племени Беджа** (яке жие кочуючи між Єґиптом і Абісинією) були амазонки, що жили зовсім окремо від того племени. Історик Адам **Бременсіс** (Адам із Бреми), що жив в XI. столітті, каже, що над берегами Балтійського моря жие „нарід, що складається з самих жінок" дуже войовничих, що дуже завзято боронять своєї незалежности і своїх державних інституцій".

Стільки кажуть перекази. Якжеж відноситься до них строга наука? Переказів про амазонки є стільки і з таких ріжних часів і околиць, що годі думати, начеб амазонки були лише плодом людської уяви.

Гіпотез (наукових здогадів) про дійсне істнування амазонок є кілька. Так приміром німецький дослідник **Бахофен** здогадується, що перекази про амазонки це **останки колишнього суспільного устрою,** коли то **„право матери" мало верх над „правом батька".** Тоді то (як то ще й нині бачимо у деяких диких народів) жінка була суспільно й економічно активніша ніж мужчина. Инший дослідник, **Ґійон** виводить переказ про амазонок до того факту (що часто повторювався в найдавніших часах), що скільки разів наслідком воєнної заверухи мужчини даного племени вигинули, жінки і дівчата мусіли братися за зброю, щоби боронити загрожені господарства й управні поля.

Кокі.

— Що робить твій батько, як йому кінь заслабне?

— А чи тяжко, чи легко?

— Хай буде тяжко. А чому питаєщся про те?

— Бо як кінь легко заслабне, батько дає йому лікарство, а як тяжко, то продає коня.

ЧИ МУСІТИМЕМО ВМИРАТИ?

Вже з давен давна займається наука питанням: що таке життя й що таке смерть? Чи є якась особлива життєва сила, що оживотворює матерію, чи може життя є якимсь особливим виявом матерії? Досі ніхто з учених не дав на ці питання ясної відповіди.

У звязку з тим дуже цікаві думки ленінґрадського професора А. Немілова, які він виложив в своїй книжці „Життя й смерть". Висліди дослідів проф. Немілова подекуди навіть дуже сензаційні. Він каже, що ми, люде, можемо добровільно вибирати собі момент завмирання. На його думку, твердження, будьтоби чоловік в одній означеній хвилині розстається безоглядно й остаточно з життям — неправдиве. Його досліди виказують, що поодинокі органи тіла живуть ще довго після тої хвилини, яку ми, згідно з нашими поняттями, уважали за смерть людського єства.

Вже давно стверджено, що коли серце людини перестало бити, то нігті й волосся ще після того виростали.

Також і шкіра умерлого живе ще довгий час.

З успіхом переводили вчені лікарі трансплянтацію (перенесення) шкіри умерлого чоловіка на живого. Багато годин після смерти живе ще насіння чоловіка. У звірят переводили навіть спроби защіплення й викликання вагітности у самички при помочі насіння вмерлого самчика.

Досліди, які переведено на страчених, виказали, що після ствердження смерти життя ще довго істнує в тілі умерлого. Проф. Немілов наводить приклад, в якому у страченого з відтятою головою ще 25 мінут після виконання присуду можна було ствердити удари живчика.

Хоч як воно несамовито виглядає, то все таки це науково доказане, що в кожній труні складається до гробу ще живучі органи дорогої нам особи.

В цій ділянці, переведено богато дослідів. Псові, який перед тим жив довго в лябораторії, відтяли голову, а потім через обі жили впустили до неї кров. Голова раптом віджила, пес почав отвирати рот, рухати вухами, а навіть звертав голову в сторону тої особи, що кликала його по імени.

Науці вдалося вже нераз вдержати биття серця поза тілом. Другий московський учений, проф. Кулябко виказав дослідами, що серце неживого звірята може жити ще тиждень після його смерти. Подібні досліди виказали, що можна оживити на ново зовсім вмерлі крілики й морські свинки.

При відповідних засобах вдалося вдержати при життю через два роки органи вилучені з тіла й сьогодні можна сказати, що нема таких частин тіла, яких не можна би штучно піддержати при житті.

Всі ті факти доказують, що смерть не є чимсь всемогучим і що може надійде день, в який її переможемо.

ЖАРТИ.

Л і к а р: — Пане, мусите перестати пити. Ваш орґанізм надірваний. Ваш живчик бє дуже помало.

Х о р и й: Пане доктор, я маю час!

—o—

Мужик купив коня та переконався, що той кінь нінащо. Коли здибав того жида, що купив у нього коня, став сварити на нього:

— Ви казали, що я можу запрягти коня і до сто сотнарів тягару.

— Я не перечу, що я так говорив, але я не казав, що кінь потягне тих сто сотнарів.

—o—

— Що то за чоловік з таким відразливим виразом лиця?

— Той? То мій брат.

— О, то перепрашаю, — я повинен був відразу догадатися зі схожости.

—o—

Б а т ь к о: Котрий то смаркач усе ломить мені цигара?

Ж і н к а: Лиши дітей у спокою! Краще не обіймай так сильно своєї приятельки!

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

яке відбулося на днях від 15-го до 18-го лютого 1928 р. в домі У. Н. Союза, 83 Гренд ул., Джерзи Сіті, Н. Дж.

3)

Хоч всі форми наших актів є дуже упрощені і зладжені так, щоби як найменче відділовим секретарям треба виповнювати, всеж таки, щоби відділове діловодство вести справно, треба бути з ним обзнакомленим, тим більше тепер після поширення організаційного діловодства з одного рода обезпечення повнолітних і дітий, на чотири роди повнолітних і два роди діточого обезпечення, після кляс: з сімох кляс обезпечення повнолітних і одної кляси обезпечення дітий, на двайцять пять кляс обезпечення повнолітних і дві клясі обезпечення діточого. Ріжницю найліпше слідно в порівнанню табельок для обчислення членських вкладок і так: коли в старім роді секретар послугувався табелькою, поміщеною на одній малій картці, так тепер мусить вміти орієнтуватися в цілій книжці табельок, грубій на 62 сторінок битого дрібного друку. Тому тепер потрібно більше кваліфікованих і сталих відділових секретарів і звідси як раз виходить пропаганда за придержуваннем в урядах відділових секретарів як найдовше, зглядно, щоби їх без оправданої причини що року не перевибирали, вимінюючи вправлених за нових, з діловодством необзнакомлених. Треба зрозуміти, що кождорічна зміна відділових секретарів не лиш стримує, але завертає поступ організації та що задля того, з початком кождого року головна канцелярія замісць розвивати організаційну кампанію після згори означеного пляну, мусить завертати до найелементарнійшої підготовки тих, на кім вся організаційна робота і поступ залежить, що з огляду на розположенне відділів і конечність робити се за посередництвом почти є дуже утяжливе. Правда, що в нашій організації є відділи, котрих члени таку ситуацію давно зрозуміли і ради свого власного добра і своїх родин обезпечення, вправлених в організаційнім ділі секретарів без причини не позбуваються кождого року, але роботу його шанують і частинно винагороджують, чого доказом є, що ми маємо в декотрих відділах секретарів, що для організації працюють по 10 і по 20 років і з такими сатисфакція працювати, але факт лишається фактом, що більшість відділів кождого року на місце вправлених вибирає що року нових, при чім не передається їм жадних інформацій і поучень попередником, не рідко без передання найконечнійших формулярів, а то й статута. Такі діловодчики не знають, що можна, а чого не можна в організації, роблять не так, як конечність вимагає і закони наказають, але так як йому здається найліпше. За інформаціями не удаються, а за упімнення і уваги ображаються, бо, мовляв, він робить „за гонор", а гол. секретар „за гроші" і тому йому вільно робити так, як йому хочеться, а гол. секретар так, як мусить. Треба великого такту і енергії, щоби через рік так сяк підготовити собі співробітника, без якого ніяк обійтися не можна і то на се тільки, щоби з початком нового року ту саму історію повторяти на ново. Чи в таких обставинах більший поступ можливий, тай чи можна дивуватися, що проти такого стану ведеться доцільну агітацію в часі річних виборів по відділах за посередництвом органу, агітацію обчислену на добро організації і її членів?

Супроти такого стану годі й дивуватися, що найбільшим ділом гол. рек. секретаря є переписка, яку у великій части можнаби обминути, якби не вічні зміни відділових урядників. Сім сот адміністративним одиницям кождого місяця справити виказы, зарекордувати всі зміни в членах, є нічим в порівнанню до переписки, якої в таких обставинах вимінути не можна, а якої кождого місяця є дуже богато. Прямо не в силі їх полагоджувати так скоро, як численно вони напливають і тому їх муситься полагоджувати „по черзі", при чім їх муситься сортувати на справи наглі, себто не терплячі проволоки, справи важні, але не наглі і справи менче важні, яких є звичайно найбільше і які не раз задля браку часу мусять залягати. Тут треба мати на увазі такий факт, що до батька Союза пишуть не лиш урядники і члени, але й посторонні люде за ріжними інформаціями. Дарма, що ми маємо старі вже правила і статути і час від часу дається осібні інструкції-пригадки.

Не раз пише урядник, що добре щось знає, бо в статуті вичитав і на него покликався, але, каже, члени ухвалили питати, тож він мусить „ухвалу" виконати. І питає, щоби міг виказатися перед членами відручною відповіддю з голов. канцелярії, а в гол. канцелярії, о скільки справа не відноситься прямо до фінансів, остається гол. рек. секретареви до „полагоджения". І так рек. секретар мусить бути не лиш писарем, але й дорадником, знатоком, інформатором, а не рідко й судією. І то дуже часто в справах зовсім не урядових, а навіть фамілійних. Посвариться жінка з мужом, давай писати і радитися „секретно" і запобігати змінам спадкоємців. Підглянуть десь, що член, який має жінку й діти в старім краю, а тут до чужої забігає, давай о тім інформувати „гол. канцелярію" секретно, але з домаганнем „вищмарення" такого з організації. Треба комусь організувати таку чи іншу парохію, або якусь іншу льокальну роботу, давай вертітися по мітінгах наших відділів. З того опісля протести, інтриги, замішанне, а для гол. канцелярії писанне без кінця і міри. Так само до не призначених статутом обовязків гол. рек. секретаря лишається завдання поширювання організації, а супроти того всего придана поміч канцелярійна відноситься головно до рекордового департаменту. Так отже завдання і праця рекордового департаменту, а з тим відвічальність гол. рек. секретаря, є майже необграничені і залежні від канцелярійної помочи. Більше помочи, більше зробленої роботи. Тут однак треба надмінити, що тую поміч дістається всегда аж тоді, коли фізично не можливо без неї обійтися. І так першу помічничу силу придано рекордовому департаментови тоді, коли було включено Молодечий Союз як осібний департамент і скасовано уряд головного опікуна. В той час було 3,000 обезпечених дітий, а днесь є 12,000. Другу помічничу силу придано з впровадженнем нових скомплікованих родів обезпечення. Ся поміч є виключно технічної натури. З тої помочи до певної міри користає також фінансовий департамент, а саме при ладженню і висилці так званого „розмету" кождого місяця до всіх відділів, то є виказів і рахунків в числі 807, а то: 387 за повнолітних в старім роді обезпечення, 107 за повнолітних в нових родах обезпечення і 313 за дітий обезпечених в молодечім департаменті У. Н. Союза.

З кінцем 1927 р. в У. Н. Союзі було:

В старім роді повнолітних членів	19.772
В нових родах повнолітних членів	190
В молодечім департаменті дітий	12,346
Разом всіх обезпечених	32,308
В порівнанню з попередним роком, то в 1927 р. прибуло 630 повнолітних і 632 дітий	1,262

(Дальше буде)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Великодня збірка в церкві.

Переслано до Обєднання $20.46 від укр. кат. церкви на Рідну Школу. Збірку переведено в церкві підчас Великодних свят.

Т. Каськів.

—o—

ДІРФІЛД, МАСС.

Великодня писанка на інвалідів та оборону невинно засуджених.

Переслано до Обєднання маленьку але щиру писанку і розділено рівно, на інвалідів та на оборону невинно засуджених ляцьким судом. Жертви в сумі $19.15 зібрано в церкві на просьбу о. Теодора Двуліта.

Іван Журавель.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На інвалідів та невинно засуджених.

Переслано до Обєднання народній податок від членів Товариства ім. Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза, за три місяці 1927 року та за 1 місяць 1928. Ціла сума виносить $42.86. З них призначено $20.00 на українських інвалідів, а $22.86 на оборону невинно засуджених польським судом Василя Атаманчука та Івана Вербицького.

Імена жертводавців: П. Біланюк $2.50; Стеф. Простий, І. Колодницький по $2.00; Н. Мороз, О. Кричківський по $1.75; С. Гримнак $1.50; Л. Білик, В. Манастирський, А. Патра, І. Вівчаровський, П. Войтович по $1.25; О. Курочка, І. Курчак, Я. Кричківський, А. Качор, Я. Білецький, Н. Герасимюк, В. Маркович, С. Шумняк, Г. Федчишин, В. Седляр, І. Розвадовський, В. Туркевич, І. Чайківський, Ю. Деркач, В. Яремчук, Д. Войтишин по $1.00; І. Гребенчук 86 ц.; П. Микула, Н. Машталір, А. Машталір, М. Шаран, І. Луцишин, Т. Сисак, П. Стефанюк, С. Страмуляк, Г. Теленчук, І. Диць, Д. Гох по 75 ц. Разом $42.86.

Онуфрій Курочка, ф. секр.

—o—

ПІТСФІЛД, МАСС.

На візване о. Двуліта чесні громадяни зложили $8 на оборону невинно засуджених: Василя Атаманчука і Івана Вербицького. Гроші відослано до Обєднання.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Писанка на Рідну Школу та оборону невинно засуджених.

До Обєднання переслано збірку в сумі $22.43, які зібрано на Великодніх святах як писанку на Рідну Школу та оборону невинно засуджених. Збірку розділено як слідує: на Рідну Школу $10.00, а на оборону невинно засуджених $12.43.

Комітет.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Замісць святочних желань.

Засилаю $20.00, які прошу поділити так: Рідна Школа $10.00; Інваліди $5.00; Оборона невинно засуджених $5.00.

П. Гаврилів.

БАЛТІМОР, МД.

На оборону невинно засуджених.

Замісць святочних желань чесні громадяне зложили жертви на оборону невинно засуджених та на Рідну Школу. Н. Чайківський, О. Кричківський, Т. Чорній по $3.00; П. Семенків, П. Семенків по $2.50. Разом $14.00. З того $7 на Рідну Школу, а $7 на невинно засуджених. Гроші переслано через Обєднання.

БРИДЖПОРТ, ПА.

На оборону невинно засуджених.

На заклик пароха укр. кат. церкви Св. Петра і Павла о. Бартоша зібрано в день Христового Воскресення на невинно засуджених $15.00, які переслано до краю через Обєднання.

Іван Довгань.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ІБСЕНА?

—o—

Соті роковини уродин славного норвежського письменника-драматурга Генріка Ібсена святкували в цілій Норвеґії й усіх культурних краях. Один часопис в Осльо забажав переконатися, чи дійсно весь норвежський нарід знає Ібсена. Часопис зорганізував анкету так, що один його редактор подорожував по Норвеґії, і задержував першого-ліпшого стрічного і питався: **Перепрашаю, чи ви знаєте Генріка Ібсена?** Відповіди, які дістав на це питання, подав до часопису. Богато запитаних знали знаменитого письменника, читали його твори та бачили його драми на сцені. Одначе зовсім вдоволяючо не випала анкета. Полісмен, який міг похвалитися цим, що знає дуже точно своє місто, не чув іще ніколи про Ібсена і не міг подати адреси його мешкання. Зате **ліхтарник**, що засвічує ліхтарні, свідомо сказав: „Прошу йти на Ратушеву вулицю, там живе Генрик Ібсен". Якийсь добродій у золотих окулярах і гарній футряній шапці не знав нічого про Генріка Ібсена, ні про драму „Пер Ґінт". А виправдувався так: „Перепрашаю, але я не тутешний". Експедієнка одного великого торговельного дому знала добре, хто був Ібсен, бо читала раз його одну драму, але гадала, що той письменник жив тому триста літ. Більше враження зробив Ібсен на жінку, що продавала ґазети у кіоску. Вона називала його „найбільшим поетом світа". Якась перекупка казала, що не знає ніякого Ібсена. Це було й оправдане, бо ніколи не була у театрі. Редактор дав їй білет на святочне представлення Ібсенової драми, бо бажав, щоби імя великого поета дійшло і між перекупки на базарі.

